

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

12 – 13 жовтня 2017 р.

**ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА
ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Видання присвячене

115-річчю Одеської національної академії харчових технологій

**та 5-річчю Навчально-наукового інституту прикладної
економіки і менеджменту ім.Г.Е.Вейнштейна**

м.Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції 12-13 жовтня 2017р. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2017. – 291 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Каламан О.Б. – директор ННПЕіМ ім.Г.Е.Вейнштейна ОНАХТ

Редакційна колегія:

Ангелов Г.В. – д-р філософії, проф., Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., доц., Купріна Н.М. – к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Рогатіна Л.П. – к.с.н., доц., Савенко І.І. – д.е.н., проф.

Рекомендовано до видання Вченою Радою Одеської національної академії харчових технологій протоколом № 3 від 03.10.2017 р.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису
Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність
наданих матеріалів

7. «Інтерпродсервіс». Історія «Інтерпродсервіс» почалася в 1998 році в місті Хмельницькому - компанія вже через кілька років стала виробником морепродуктів номер один на ринку Західної і Центральної України. В асортименті більше 130 видів солено-копченої продукції і пресервів.

8. Компанія ТОВ «ЛЕКСО». ЛЕКСО - український національний виробник: рибна продукція; пресерви; снековая продукція; ікра мойви. Компанія "Лексо" є ексклюзивним представником продукції ТОВ "Баліс" - Снеки солено-сушені під торговими марками "Баліс", "Веселий Роджер" (бичок, кальмар, анчоус, путасу та ін.) На території України.

9. «Дон Ест Плюс» — провідне підприємство в рибній галузі м.Луганська (Україна) і області, з найширшою номенклатурою товарів, що випускаються. ТОВ «Дон-Ест Плюс» здійснює реалізацію як продукції власного виробництва, так і свіжомороженої риби і морепродуктів, придбаних у зарубіжних і вітчизняних постачальників. Продукція власного виробництва представлена солоні, копченої, провесної, в'яленою рибою і пресерви. [5]

Можна зробити висновок, що в Україні спостерігається недостатнє споживання рибної продукції населенням, що є слідством зростання цін на продукцію, негативним становищем економічної ситуації в країні. Скорочення переробки риби за останні декілька років пов'язане зі зменшенням імпорتنих поставок риби (горбуші, тунця, сардини), а також незначним виловом риби в Україні. Ринок риби в Україні є імпортозалежним. Така ситуація склалася через відсутність профільного флоту, переробної промисловості, квот в нейтральних водах і браконьєрства. Крім цього, собівартість української риби вище імпоротної. Тому продукція втрачає свою конкурентоспроможність. Показники експорту значно знизились, що пов'язано зі зменшенням обсягу зовнішніх ринків, на які Україна мала вихід раніше.

Література

1. Українці перестали купувати рибу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.litsa.com.ua/show/a/35475>
2. Споживання продуктів харчування в домогосподарствах [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Добування водних біоресурсів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Рибний ринок [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://trademaster.ua/articles/312475>
5. Ринок рибного господарства України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://inventure.com.ua/analytics/investments/rynok_rybnogo_hozyajstva_ukrainy

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ЗЕРНА

Басюркіна Н.Й., д.е.н., зав.каф. управління бізнесу
Одеська національна академія харчових технологій

Ринок зерна розвивається таким чином, що потребує виходу за межі однієї країни та все більшу інтеграцію у світову економіку. Так, у 2016 р. тільки експорт

зернових з України забезпечив середньомісячне надходження валютної виручки в сумі 0,5 млрд США. За 2016 р. завдяки збільшенню обсягів експорту агросектор забезпечив 28 % валютних надходжень в економіку України [1]. Взагалі частка сільського господарства у ВВП зросла з 9 % до 12 %, тобто, роль агрокомплексу значно підвищилася, і тут важливо відзначити, що це, в основному, завдяки вирощуванню зернових. Весь експорт сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки у 2016 році склав 42 %. Левова частка – це зернові культури. Для порівняння, у 2013 р. частка агропродукції становила всього 26,8 %, а в 2007 р. – 9,3 % [1].

Причинами зростання частки експорту сільськогосподарської продукції виступають два фактори. Перший – це різке зменшення кількості інших експортних напрямків у зв'язку з втратою виробничих потужностей на тлі військових дій і анексії Криму, а також тривалий спад сировинних цін на світових ринках. Другий – це нарощування врожаю більшості зернових культур, активні інвестиції в сектор і розширення зовнішніх поставок. Основні поставки агросектору на світові ринки – це пшениця, кукурудза і ячмінь, які сумарно складають майже $\frac{3}{4}$ всього зернового експорту України. В структурі українського експорту у 2016 р. [1] велику частку сектору зернових займають пшениця (33 %, тобто 17,92 млн т, що дорівнює 2,72 млрд дол. США), кукурудза (33 %, або 17,28 млн т, на суму 2,65 млрд дол. США) і ячмінь (8,2 %, або 4,8 млн т на суму 0,66 млрд дол. США).

За даними USDA (Міністерство сільського господарства США), Україна посідає 6 місце в світі за обсягами експорту пшениці, а експорт у 2016/2017 маркетинговому році дорівнює 16,5 млн т із 181,02 млн т світового експорту. Щодо експорту кукурудзи, то Україна посідає 4-е місце в світі, а експорт у цьому році дорівнює 18,7 млн т з 152,9 млн т світового експорту. Фактично, Україна формує 9% всього експорту і 3,5% світового виробництва пшениці, а також – 12,6% всього експорту й 2,7% світового виробництва кукурудзи. Із такими показниками неможливо не рахуватися, тому розвиток ситуації в Чорноморському регіоні потужно впливає на світові цінові тенденції зернових.

В Україні у 2016 р. зібрано рекордний урожай зернових – 66 млн тонн, що перевищило показник 2015 р. на 5,9 млн тонн. Також було встановлено рекордні показники з урожайності зернових, а саме: по пшениці – 42,1 ц/га, житу – 27,3 ц/га, кукурудзі – 66 ц/га, по гороху – 31,3 ц/га [1]. За даними Державної служби статистики України, зростання реального ВВП України у 2016 р. досягло 2,3 % [1]. Структура і динаміка ВВП України за 2016 р. демонструють зміни, які відбуваються в економіці нашої країни. На перше місце виходить аграрний бізнес, а саме зерновий, навіть в деякій мірі випереджаючи промисловість. Отже, зерновий бізнес можна назвати головним двигуном економіки України. Саме зростання експорту зерна врятувало експорт України від суттєвого падіння в минулому році, а в 2017 р. навіть покращило показники зростання. Експортний потенціал зернового ринку України в 2017 р. оцінюється в 39,9 млн т, що на 11,2 % нижче від рекордного 2016 р. Для того, щоб використовувати цей потенціал ефективно доцільно проаналізувати перешкоди у експорті та проблеми учасників зернового ринку. Враховуючи важливість цих проблем, вкрай актуальним є їх

обговорення і вирішення, задля чого в Україні проводять конференції, семінари, круглі столи [2].

Згідно опитуванню експертів агробізнесу сформовано рейтинг інвестиційної привабливості галузей, в якому перше місце посідає сільське господарство, а саме вирощування рослин, та друге – торгівля зерном, її інфраструктура. Внаслідок цього є необхідним забезпечити висококваліфікованими кадрами безпосередньо сектор вирощування зернових, і, що важливіше, сектори їх переробки, зберігання, транспортування і реалізації, тобто торгівлі. Тому нині в Україні та світі постала необхідність підготовки фахівців, які б мали одночасно технологічну і економічну освіту. Торгівля зерновими в Україні набула міжнародного змісту, тому є доцільним готувати фахівців саме для міжнародного рівня, додавши до спеціалізованої економічної освіти якісну технологічну базу освіти. Тільки за наявності таких фахівців Україна не тільки не втратить, а й покращить свої позиції на світовому ринку зерна, що в результаті призведе до економічного зростання країни. Розвитку ринку зерна заважає низка інших істотних проблем. Зокрема, відсутність дієвих механізмів простеження якості зерна та забезпечення його належного зберігання, незахищеність інтересів вантажодавців, невідповідність законодавства вимогам ЄС щодо визначення якості та класифікації зерна і продуктів його переробки, а також фітосанітарних заходів. Прибутковість виробництва зернових для сільськогосподарських виробників прямо залежить від ефективності інфраструктури та логістики. Обмеження на перевезення автошляхами та нерозвиненість річкової інфраструктури провокують ситуацію, коли попит на залізничні перевезення в 2-3 рази перевищує пропозицію. Через затримки з подачею вагонів та брак зерновозів 1 млн тон зерна несвоєчасно вивозиться з елеваторів, а збитки бізнесу оцінюються в 1 млн дол. щомісяця [2].

Офіс ефективного регулювання (BRDO), нещодавно створений в Україні після підписання угоди про Асоціацію з ЄС, на основі аналізу регулювання зернового ринку України, довів, що виробництво зернових формує 4,5 % ВВП України, а кожний 6-й долар валютної виручки нашої країни приносить експорт зернових. При цьому, з 56 регуляторних актів на ринку зерна України 22 акти, або 40 % всього нормативного поля, є незаконними або неактуальними. 80 % статей Закону України «Про зерно та ринок зерна» потребують суттєвих змін. Через прогалини законодавства та неефективність інструментів регулювання галузі бізнес і країна втрачають мільйони дол. США щомісяця [3].

З 32 тис. суб'єктів господарювання на ринку зерна більше 71 % – це малі та середні товаровиробники, які продукують лише 17 % валового виробництва зернових. Основні причини – низька врожайність, погане технічне оснащення та обмеженість доступу малих і середніх підприємств до фінансових ресурсів і сучасних технологій. Хоча середня врожайність в Україні складає біля 40 ц/га, але в Китаї та Бразилії – 52-56 ц/га, а в США показник є вдвічі вищим за український – 82 ц/га [3]. Так, брак заходів економічного стимулювання малих і середніх підприємств з боку держави суттєво стримує розвиток сектору. Аби повноцінно реалізувати потенціал України на міжнародному ринку, вкрай важливо зробити більш сприятливими умови для роботи бізнесу, передусім малого і середнього, скасувавши застарілі норми, які не відповідають інтересам виробників. Так,

Кабінет Міністрів України ухвалив рішення про створення Ради з міжнародної торгівлі. Згодні, що вирішити існуючі проблеми галузі допоможуть заходи:

- затвердження Регламенту зберігання зерна та продуктів його переробки у відповідності до Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні»;
- розробка Стандарту зерна і продуктів переробки у відповідності до стандартів ЄС;
- внесення суттєвих змін до законодавства в частині складського зберігання зерна;
- внесення змін до законодавства в сфері страхових послуг сільськогосподарської продукції та встановлення єдиного підходу до визначення страхових ризиків;
- приведення у відповідність норм закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні» з нормами закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність»;
- удосконалення норм в частині проведення зустрічних звірок при митному оформленні [3].

Вважаємо вірною оцінку експертів BRDO, що врегулювання цих проблемних питань дозволить на 10-12 % скоротити адміністративні та логістичні витрати для бізнесу, передусім малого і середнього, дозволить системі функціонувати з меншими ризиками, підвищити ефективність та збільшити прибутковість підприємств зернового господарства.

Література

1. Україна в цифрах – 2016 : стат. збірн. / [за ред. І.С.Вернера]. – Держ. служба статистики. – Офіц. вид. – К., 2017. – 240 с.
2. АПК-інформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.apk-inform.com/ru/conferences/export_grain2017/about
3. Неєфективність регулювання ринку зерна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dairynews.com.ua/news/neefektivn-st-regulyuvannya-rinku-zerna-shchom-sya.html>.

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ВИНОГРАДНО-ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ

Каламан О.Б., к.е.н, доцент, Мандрикін Д.В., магістрант

Одеська національна академія харчових технологій

Скорочення площ виноградників та обсягів збору винограду, зниження врожайності виноградників, підвищення зрідженості, майже повне усунення держави від підтримки виноградарства, збільшення податкового тиску - все це призводить до необхідності для виноградарів і виноробів самостійно шукати шляхи свого виживання.

Низькі ціни та несвочасні розрахунки переробників за поставлену сировину спонукають сільськогосподарські підприємства самостійно переробляти власну сировину і продавати продукцію споживачам, пристосовуючи для цього невеликі за потужністю підприємства первинного виноробства. Великі підприємства вторинного виноробства втрачають сировинну базу, а на підприємствах первинного виноробства не забезпечується необхідна якість продукції, її конкурентоспроможність і у працівників цих підприємств відсутній досвід просування своїх товарів на ринок.

21. ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
Мельник Ю. М., 60
22. СУЧАСНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА
Баранюк Х.О., 62
23. ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТВОРЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВАМИ ГАЛУЗІ ХЛІБОПРОДУКТІВ
Гордієнко Л.Л., Відоменко І.О., 65
24. АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕТОДИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ВИНОРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ
Агєєва І.М., Агаркова О.В., 68
25. ВИКОРИСТАННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ В МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ РИНКУ
Богач Ю.В., 72
26. ЛОГИСТИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА В НАПРАВЛЕНИИ ВЕКТОРА БЕЛАРУСЬ-УКРАИНА
Кожевников Е.А., 74
27. ПРОГРАММИРОВАНИЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИННОВАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
Степаненко Д. М., 80
28. ОГЛЯД РИНКУ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ
Савенко І.І., Міщенко А.І., 84
29. ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ЗЕРНА
Басюркіна Н.Й., 87
30. МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ВИНОГРАДНО-ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ
Каламан О.Б., Мандрикін Д.В., 90
31. ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ
Брюшкова Н.О., 92
32. СТАНДАРТЫ ЭНЕРГОМЕНЕДЖМЕНТА: ПРЕИМУЩЕСТВА И ВОЗМОЖНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ
Пархоменко Н.В., 94
33. ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЦЕН НА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННУЮ ПРОДУКЦИЮ В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК
Шваякова О.В., 98
34. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧОЇ ПОЛІТИКИ
Бойко С.О., Вінська Ю.С., 100
35. ОГЛЯД РИНКУ СИРІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ
Скрипніченко Д.М., Дец Н.О., Дюдіна І.А., Ланженко Л.О., 102
36. ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ОБЛІКУ
Демчук О.М., 106
37. СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА УРОВНЯ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ БЕЛАРУСИ И УКРАИНЫ
Фильчук Т.Г., 108
38. ПОЗИЦІОНУВАННЯ НОВОГО ПРОДУКТУ ДЛЯ ЗДОРОВОГО ХАРЧУВАННЯ НА СПОЖИВЧИЙ РИНОК УКРАЇНИ
Мардар М.Р., Устенко І.А., Кручек О.А., Свтушок О.В., Черевата Т.М., Значек Р.Р., 113
39. ВПЛИВ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ІНВЕСТИЦІЇ В ПІДПРИЄМСТВА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
Ніколюк О.В., Левчук Ю.С., 115
40. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕЛЮВАННЯ СТРАТЕГІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ
Лобоцька Л.Л., Фрум О.Л., 118